

جمهوری اسلامی ایران هنوز مورد توجه جدی قرار نگرفته است. بدین ترتیب به نظر می‌رسد مقوله کمک توسعه و کمک خارجی به تدریج به یکی از عرصه‌های جدید رقابت میان ایالات متحده، به‌عنوان قدرت هژمون در حال زوال در عرصه اقتصاد سیاسی بین‌الملل، و چین، به‌عنوان قدرت نوظهور چالشگر، تبدیل شده است.

از نشانه‌های بارز این رقابت می‌توان در تجدید نظر دولت «دونالد ترامپ» در برنامه کمک خارجی ایالات متحده در سال ۲۰۱۸، اشاره کرد. ترامپ که با شعار «اول آمریکا» و توجیه وجود فساد در برنامه کمک خارجی این کشور، پیشنهاد کاهش جدی کمک‌های خارجی ایالات متحده را به‌ویژه برای آفریقا به میزان ۳۵ درصد مطرح کرده بود؛ به واسطه نگرانی‌ها و مقاومت کنگره در برابر کاهش کمک‌های خارجی و در شرایطی که چین به قدرتی پیشتاز در این عرصه تبدیل شده است، عملاً در این سیاست تجدید نظر کرد. به همین منظور، دولت آمریکا در تلاش برای مقابله با نفوذ ژئوپلیتیک در حال رشد چین، در اکتبر ۲۰۱۸، لایحه‌ای را امضا کرد که بر مبنای آن یک سازمان جدید برای ارائه کمک خارجی آمریکا با نام «شرکت تأمین مالی توسعه بین‌المللی ایالات متحده»^۱ ایجاد می‌شود. این شرکت می‌تواند تا ۶۰ میلیارد دلار وام، تضمین وام و بیمه را برای شرکت‌هایی که مایل هستند برای انجام تجارت در کشورهای در حال توسعه فعالیت کنند، اختصاص دهد. جالب توجه است که چند روز قبل از این تحول نیز «شی جین پینگ»، رئیس‌جمهور چین اعلام کرده بود کشورش ۶۰ میلیارد دلار کمک مالی به آفریقا ارائه خواهد کرد که شامل اعطای خطوط اعتباری، کمک‌های مالی و سرمایه‌گذاری خواهد بود (Thrush, 2018).

به این ترتیب به نظر می‌رسد رقابتی جدی میان این دو قدرت عمده بین‌المللی در عرصه ارائه کمک خارجی در سال‌های اخیر شکل گرفته است. به همین منظور، پرسش اصلی مقاله این است که «حضور پررنگ‌تر چین در عرصه کمک‌های خارجی در سال‌های نخست هزاره جدید، چگونه بر جایگاه و الگوی

1. The United States International Development Finance Corporation